

INSTITUT ZA ŠUMARSTVO I DRVNU INDUSTRIJU — BEOGRAD

ZBORNİK RADOVA

INSTITUT ZA ŠUMARSTVO
I DRVNU INDUSTRIJU
BEOGRAD

INSTITUTUM SILVICULTURAE
ET LIGNI PRAEFABRICANDI
BEOGRAD

INSTITUTE OF FORESTRY
AND WOODWORKING
INDUSTRY — BEOGRAD

ZBORNİK RADOVA

COLLECTANEA

COLLECTION

TOM XXVI—XXVII

BEOGRAD

GODINA 1986.

INSTITUT ZA SUMARSTVO I DRVNU INDUSTRIJU — BEOGRAD

INSTITUTE OF FORESTRY AND WOODWORKING INDUSTRY — BEOGRAD

ZBORNİK RADOVA

COLLECTION

XXVI — XXVII

BEOGRAD

1986.

INSTITUT ZA ŠUMARSTVO I DRVNU INDUSTRIJU — BEOGRAD

INSTITUTE OF FORESTRY AND WOODWORKING INDUSTRY — BEOGRAD

Glavni i odgovorni urednik:

Dr ing. MILKA PENO

Redakcioni odbor:

Dr Milutin, Jovanović, naučni savetnik,

Dr Radenko Lazarević, naučni savetnik,

Mr Srđan Tanasković, istraživač-saradnik

Ing. Pavle Čuković, stručni savetnik,

Ing. Milun Topalović, stručni savetnik

Urednik — lektor:

MILUTIN VUJOVIĆ, novinar

Stampanje ove publikacije
sufinansirala je Republička zajednica
nauke Srbije

Uredništvo: Beograd, Kneza Višeslava br. 3

Štampa: Zavod za kartografiju „GEOKARTA”, Beograd, Bul. voj. Mišića 39

S A D R Ž A J

Slobodan Smit:	
DOPRINOS INSTITUTA ZA SUMARSTVO I DRVNU INDUSTRIJU RAZVOJU SUMARSTVA SR SRBIJE	5
Milutin Jovanović:	
ORDEN RADA RAJICI ĐEKICU	19
Dobrivoje Todorović:	
TACNOST I EKONOMIČNOST SNIMANJA INVENTARA RAZNODOBNIH SAS- TOJINA NA OSNOVU UZORAKA RELASKOPSKIH KONCENTRICNIH KRUGOVA	21
Accuracy and economy of inventory of uneven-age stands, on the basis of relasopic concentric circle samples	44
M. Topalović, D. Marković, B. Vučković, R. Kuprešanin:	
ZEMLJIŠTA POD SUMSKIM FITOCENOZAMA KOŠUTNJAKA I TOPČIDERSKOG BRDA	45
Soils under forest phytocoenoses of Košutnjak and Topčidersko brdo	54
Dragan Vuletić:	
DOSADAŠNJA ISKUSTVA NA REKULTIVACIJI POSUMLJAVANJEM U REIK „KOLUBARA“	55
Hitherto experiences on soil recultivation by afforestation in REIK „Kolubara“	65
Lj. Marković, B. Grbović:	
UTVRĐIVANJE IZVORA VARIJABILNOSTI I STEPENA NASLEDNOSTI DIMEN- ZIJA ŠISARICA I PRINOS SEMENA VAJMUTOVOG BORA IZ NEKIH MLADIH KULTURA NA PODRUČJU SG LOZNICA	67
Sources of variability and degree of heritability of cone dimensions and seed yield of eastern white pine in young plantations which fructificate	73
V. Bratić, D. Marković:	
RAZVOJ ČETINARSKIH KULTURA OSNOVANIH SADNICAMA PROIZVEDENIM U KONTEJNERIMA SAĐENIM U LETNJEM PERIODU	75
Development of coniferous plantations founded in summer period with conta- inerized seedlings	94
I. Popović, N. Veselinović:	
UTICAJ ZAŠTITE I PRIHRANJIVANJA U PROIZVODNJI SADNICA QUERCUS PEDUNCULATA U KONTEJNERIMA	95
Influence of protection and fertilization on production of Quercus pedunculata seedlings in containers	99

Mihailo Ratknić:

- REZULTATI ISTRAZIVANJA MERA NEGE PUTEM SECA PROREDE U SRED-
NJODOBNOJ SASTOJINI BRDSKE BUKOVE SUME NA RAJCU — — — — — 101
- Results of investigation of tending measures by means of thinning cuts in a
middle-age stand of mountainous beech (Fagetum moesiacaе montanum silici-
colum Rud.) on the mountain of Rajac — — — — — 113

Branimir Vučković:

- BILJNE ZAJEDNICE SA VIRGILIJSKIM HRASTOM (QUERCUS VIRGILIANA
T E N.) U KRAJNJEM SEVERNOM DELU SUMADIJE — KARTA PRIRODNIH
SUMSKIH FORMACIJA JEDNOG DELA PODRUČJA BEOGRADA — — — — — 115
- Plant communities with Quercus virgiliana T en. in the northeast part of Šu-
madija — map of natural forest vegetation on one part of the territory of Beograd 121

Bogdan Vulović:

- OTVORENOST PRIVATNIH SUMA NA PODRUČJU IVANJICE I BELE PA-
LANKE — — — — — 123
- Accessibility of private forests in the communities of Ivanjica and Bela Palanka 129

D. Vrscelj-Kitić, D. Vilotić:

- UTICAJ TIPA KONTEJNERA NA RAST I RAZVOJ BILJAKA CRNOG BORA U
RAZLICITIM STANISNIM USLOVIMA — — — — — 131
- Influence of container type on the growth and development of Pinus nigra
plants, cultivated in different site conditions — — — — — 138

Aleksandar Mančić:

- PRVI REZULTATI OZILJAVANJA BELOG DUDA (MORUS ALBA L.) POD
VESTACKOM IZMAGLICOM — — — — — 139
- First results of rooting mulberry under mist (Morus alba) — — — — — 142

Ljubisav Marković:

- VARIJABILNOST BUJNOSTI RASTA HETEROVEGETATIVNIH KOPIJA OBICNOG
ORAHA (JUGLANS REGIA L.) GAJENIH U RAZLICITIM USLOVIMA — — 143
- Variability and heritability of growth of grafts of Persian walnut (Juglans regia L.)
in the first vegetation — — — — — 150

Branimir Vučković:

- VEGETACIJSKA KARAKTERISTIKA PREDELA OKO INDUSTRIJSKIH OBJE-
KATA REIK „KOLUBARA“ KAO PRIRODNA OSNOVA ZA UTVRĐIVANJE
STANDARDA OZELENJAVANJA — — — — — 151
- Characteristics of the vegetation in the zone of industrial objects of REIK
„Kolubara“ as a natural basis for establishing standards of horticulture — 162

Mihailo Ratknić:

- REZULTATI ISTRAZIVANJA MERA NEGE PUTEM SECA PROREDA U DOZRE-
VAJUĆOJ SASTOJINI BRDSKE BUKOVE SUME NA RAJCU — — — — — 163
- Results of investigation of tending measures by means of thinning cuts in a
mountainous beech stand in the phase of maturation, on the mountain of Rajac 173

Lj. Marković, D. Vilotić:

- VARIJABILNOST KARAKTERISTIKA SRZNIH ZRAKA DUBECIH STABALA
BUKVE (F. MOESIACA/DOMIN, Maly/CZECZOTT.) U TANGENCIJALNOJ SI-
TUACIJI — — — — — 175
- Variability of the medullary rays of standing beech trees (F. moesiaca/D omin,
Maly Czeczott.) in tangential situation — — — — — 182

OTVORENOST PRIVATNIH ŠUMA NA PODRUČJU IVANJICE I BELE PALANKE

Bogdan Vulović

UVOD

Gustina šumskih komunikacija ili otvorenost šumskih kompleksa pokazuje kolika dužina puteva prolazi kroz šume nekog šumskog kompleksa ili ih samo dodiruje i time otvara komplekse za izvoz posečenih drvnih sortimenata. Što je gustina šumskih komunikacija veća, to je srednja transportna distanca kraća i obratno. Skraćivanjem srednje transportne distance privlačenja posečenog drveta snižavaju se troškovi privlačenja posečene drvene mase, a to utiče na sniženje troškova poslovanja, čime se postiže ekonomičnija proizvodnja.

Ovaj problem u društvenim šumama, stalno razmatraju stručne službe i izgradnjom šumskih puteva doprinose skraćivanju srednje transportne distance privlačenja, kako bi se u krajnjoj liniji otsvario što veći dohodak. Za nas je takođe bilo interesantno da saznamo kolika je otvorenost privatnih šuma, kako bi koristeći se ovim podatkom ustanovilo koliko je srednja transportna distanca privlačenja posečene drvene mase. Isto tako, radi uspešnog uvođenja mehanizama u proces iskorišćavanja šuma, interesantno je saznati kakve su kategorije putevi koji prolaze kroz te komplekse.

Međutim, u SR Srbiji u šumama sa pravom vlasništva, ili kako se još popularno zovu i „privatne“ šume, problem otvorenosti šumskih kompleksa, odnosno gustina šumskih komunikacija, uopšte nije razmatrana.

* Ova istraživanja finansirana su delom i iz sredstava RZN Srbije.
Mr Bogdan Vulović, istraživač-saradnik, Institut za šumarstvo i drvnu industriju, Beograd.

METODOLOGIJA RADA

Proučavanje stepena otvorenosti šuma sa pravom vlasništva zahteva dugotrajna i vrlo obimna istraživanja. Da bi zadatak bio uspešno rešen i otvorenost izračunata sa dovoljno tačnosti, neophodno je da se posebno tretira svaka katastarska opština na taj način, što bi se u odgovarajuće karte posebno ucrtao svaki šumski kompleks. Isto tako je neophodno da se na terenu indentifikuju putevi i odredi njihova kategorija, koji prolaze kroz ili samo dodiruju te komplekse, a mogu se koristiti za privlačenje i izvoz posećene drvene mase. To su putevi koji otvaraju te šumske komplekse. Katastarska opština ovde bi bila najniža jedinica, jer se iz katastra mogu dobiti sumarni podaci o površinama pod raznim kulturama.

Za izvršenje ovog zadatka odlaskom na teren, nismo imali dovoljno vremena ni finansijskih sredstava. Ustanovljavanje otvorenosti šumskih kompleksa „privatnih“ šuma uz sasvim dovoljnu tačnost, bilo bi moguće i korišćenjem uređajnih elaborata, pod uslovom da su ove šume uređene. Uređajni elaborati sadrže sve podatke za ustanovljavanje otvorenosti šuma koje su tretirane, pa ne bi bio neophodan dugotrajan boravak stručnih ekipa na terenu. Ukoliko ovaj problem nije tretiran u tekstu delu elaborata onda u priloženim kartama moraju biti ucrtane sve parcele i putevi koji tuda prolaze.

Prema podacima OOUR-a Biro za uređenje šuma, Instituta za šumarstvo i drvnu industriju, Beograd, koja je jedina radila na uređivanju šuma sa pravom vlasništva na teritoriji SR Srbije, do 1984. godine uređeno je svega 74.500 ha ovakvih šuma, što je manje za 10% od njihove ukupne površine. Zbog toga ni ovaj metod nije bilo moguće koristiti.

Bili smo prinuđeni da razradimo poseban metod za ustanovljavanje otvorenosti šuma u svojini, korišćenjem karata razmere 1:25.000 izdanje Vojno-geografskog instituta. To su vrlo precizne karte sa izohipsama, izrađene na bazi aerofotogrametrijskih snimaka. Na ovim kartama svi šumski kompleksi, bez obzira na vlasništvo i kvalitet, obojeni su zelenom bojom.

Tu su ucrtani svi putevi, pa čak i staze koji se nalaze na tim površinama.

Metodika rada karakteriše se time, što se na navedenim kartama najpre ucrtaju granice šumsko privrednog područja, koje se u većini slučajeva poklapaju, sa granicama katastarskih opština. To je neophodno da bi se ustanovile ukupne površine, kako šuma u svojini, tako i šuma kojima gazduju šumsko-privredne organizacije. Posle ovoga, kurvimetrom ili razmernikom kod koga su krakovi otvoreni na određenu dužinu u zavisnosti od razmere karte, premere se dužine svih puteva po kategorijama i to onih puteva koji se mogu smatrati da otvaraju šume. To zavisi od položaja puta u odnosu na šumski kompleks, od pada terena i sl.

Da bi pristupili izračunavanju otvorenosti šumskih kompleksa, šumsko-privredne osnove moraju se najpre ažurirati. Naime, od momenta dovršenja šumsko-privredne osnove, do početka ovih istraživanja iz oblasti otvorenosti šuma, izgrađeni su neki šumski putevi, kojima se otvaraju i određeni šumski kompleksi državnih šuma. To znači da će otvorenost šu-

ma u ovom momentu biti veća nego što je bila u vreme izrade šumsko privredne osnove.

Slična situacija je i sa kartama, jer su i one izrađene ranije, a u međuvremenu su izgrađeni novi putevi koji nisu uneti u karte, pa je i to neophodno da se učini.

Iz šumsko-privredne osnove za državne šume uzima se podatak kolika je dužina puteva koji prolaze ili dodiruju, odnosno koji otvaraju šumske komplekse. Od odgovarajuće stručne službe Skupštine opštine uzima se podatak kolika je, na površini koju zahvata šumsko privredna osnova, površina šuma sa pravom svojine.

Postupak za izračunavanje otvorenosti šuma, odnosno gustine šumskih komunikacija u šumama sa pravom vlasništva sada je jednostavan. Od ukupne dužine puteva ustanovljene merenjem sa dopunjene karte se oduzimaju dužine puteva koji otvaraju šume obuhvaćene šumsko-privrednom osnovom. (Podatak iz ažurirane šumsko-privredne osnove). Razlike predstavljaju dužine puteva koji prolaze kroz privatne šume.

Prema tome, gustina šumskih komunikacija ili otvorenost šumskih kompleksa (O) izražena u m/ha puteva, može se izračunati po sledećem obrascu:

$$O = \frac{L}{P}$$

gde su:

L [m] — dužina puteva koji prolaze kroz komplekse,

P [ha] — površina tih kompleksa.

Pri radu neophodno je pažljivo odmeravati dužine sa karata, jer svaka greška se za 25.000 puta uvećava na terenu. Uzimanje tačnih podataka jedna je od garancija da će i podatak o otvorenosti šumskih kompleksa, koji se docnije izračunava, biti tačan.

REZULTATI I DISKUSIJA

Metodom slobodnog izbora uzorka uzeta je u razmatranje otvorenost privatnih šuma u SO Ivanjice i SO Bela Palanka. U SO Ivanjici imali smo pogodnost zbog toga što se područje SO Ivanjica poklapa sa površinom šumsko-privrednog područja kojim gazduje šumsko-poljoprivredno industrijski kombinat „Ivanjice” u Ivanjici. Za područje privatnih šuma, koje se nalaze na teritoriji SO Bela Palanka, imali smo na raspolaganju i program izgradnje seoskih puteva kojima će se otvoriti i neki kompleksi privatnih šuma.

Otvorenost privatnih šuma u SO Ivanjici

Za čitavo ovo područje nabavljene su karte razmere 1:25.000 sa ucrtanim izohipsama. Područje pokriva 17 listova karata koji su izra-

deni na bazi aero-fotogrametrijskog snimanja, koje je obavljeno 1970. godine, a karte su odštampane 1979. godnie.

Opšta šumsko privredna osnova urađena je 1980. godine za društvene šume sa ovog šumsko-privrednog područja. U nju su unete sve površine šumskih kompleksa i dužine komunikacija sa stanjem zaključno sa 1979. godinom. Prema tome, konstatovana je razlika u 9 godina koje su protekle od momenta aerofotogrametrijskog snimanja do izrade opšte privredne osnove.

Stručna služba ŠPIK-a Ivanjica dala je podatak da je u tom periodu u proteklih 9 godina izgrađeno 96 km komunikacija kroz šumske komplekse. Drugih investitora na teritoriji SO Ivanjica nije bilo, jer je Preduzeće za puteve Titovo Užice — Sekcija Ivanjica, koja se takođe bavi izgradnjom komunikacija na toj teritoriji, usmerila svoju aktivnost uglavnom na rekonstrukciju postojećih tvrdih kamionskih puteva sa makadamskim kolovozima u asfaltne.

Na kartama jasno su različitim oznakama ucrtane tri kategorije puteva i to: savremeni putevi sa asfaltnim kolovozom, tvrdi kamionski sa makadamskim kolovozom i putevi bez podloge. Putevi koji su na kartama prikazani isprekidanom tankom linijom na terenu predstavljaju staze. Ove staze na nekim svojim delovima mogle bi se koristiti kao vlaka za privlačenje posećenog drveta. Izmereno je da ih ima 925,3 km, ali ih nismo uzeli u obračun otvorenosti šuma, jer u suštini ne otvaraju šumske komplekse.

Snimanjem dužina sa karti konstatovano je da je 1970. godine 384,5 km puteva prolazilo kroz šumske komplekse, odnosno otvaralo te komplekse. U periodu 1970—1979. godine na teritoriji SO Ivanjica izgrađeno je 96 km puteva koji otvaraju šumske komplekse. Prema tome da je aerofotogrametrijsko snimanje bilo obavljeno 1979. godine na kartama moglo bi se konstatovati da postoji 480,5 km puteva koji otvaraju šumske komplekse.

Iz privredne osnove ustanovljeno je da društvene šume otvara 1979. god. 415,5 km puteva raznih kategorija. Razlika predstavlja dužinu puteva koji otvaraju privatne šumske komplekse, odnosno:

$$480,5 - 415,5 = 65 \text{ km.}$$

Površina šuma sa pravom svojine-privatnih šuma na teritoriji SO Ivanjica iznosi 22.350 ha.

Korišćenjem obrazca za izračunavanje otvorenosti šumskih kompleksa (O), može se izračunati otvorenost tih kompleksa i ona iznosi:

$$O = \frac{65.000}{22.350} = 2,91 \text{ m/ha}$$

Iz opšte privredne osnove za šume kojima gazduju ŠPIK — Ivanjica, iz poglavlja gde je obrađena otvorenost izneto je da je prosečna otvorenost 12,72 m/ha. Prema tome, može se zaključiti da je otvorenost privatnih šuma 4,4 puta manja od otvorenosti šuma kojima gazduje ŠPIK na istoj ovoj teritoriji skupštine opštine Ivanjica.

Otvorenost privatnih šuma u SO Bela Palanka

Korišćenjem iste ove metodologije ustanovljeno je da kroz kompleks privatnih šuma aprolazi, odnosno otvaraju ih sledeći putevi:

Javni

— savremeni	12,0 km
— tvrdi	10,0 km

Šumski

— tvrdi	3,7 km
— meki	7,8 km

Ukupna površina šuma sa pravom svojine na teritoriji ove skupštine opštine iznosi 9.335 ha.

Korišćenjem obrasca za izračunavanje otvorenosti šumskih kompleksa (O) može se izračunati otvorenost tih kompleksa i one iznose:

$$O = \frac{33.500}{9.335} = 3,59 \text{ m/ha,}$$

To znači da su privatne šume u opštini Bela Palanka otvorene sa 3,59 m/ha, odnosno za 0,68 m/ha više nego što su ovakve šume otvorene na teritoriji SO Ivanjica. Prema podacima iz Šumsko-privredne osnove za društvene šume dobijen je podatak da je otvorenost šuma kojima gazduje društveni sektor 3,84 m/ha ili 0,25 m/ha više nego u privatnim šumama.

PROGRAM OTVARANJA PRIVATNIH ŠUMA

Za privatne šume koje se nalaze na teritoriji SO Ivanjica nije rađen program otvaranja, niti postoje bilo kakvi planovi izgradnje šumskih puteva samo za otvaranje ovih kompleksa.

U podlogama za izradu srednjeročnog plana razvoja SO Bela Palanka detaljno je razrađena problematika otvaranja šumskih kompleksa, kako privatnih tako i društvenih. Tako je planirano da otvorenost bude:

God. 1994.	— državne šume	7,08 m/ha
	— privatne šume	4,93 m/ha
God. 2004.	— državne šume	13,23 m/ha
	— privatne šume	6,92 m/ha.

Iz iznetih podataka vidi se da će se gustina puteva koji otvaraju šumske komplekse državnih šuma znatno brže povećavati, jer će već 2004. god. dostići gustinu 13,23 m/ha, a privatnih svega jednu polovinu od toga, odnosno 6,92 m/ha.

Imajući u vidu podatke kako u jednoj, tako i u drugoj Skupštini opštine o otvorenosti šumskih kompleksa, kao i program njihove izgradnje, može se konstatovati da je sadašnja otvorenost onakva kakva je bila u društvenim šumama SR Srbije šezdesetih godina. To znači da se zakašnjenje u izgradnji puteva može konstatovati za čitavih 25. godina. Situacija se bitnije neće promeniti ni u budućnosti gde se predviđa i u 2004. godini gustina od 6,31 m/ha. Ovolika otvorenost je nedovoljna, ako se želi intenzivno ekonomično iskorišćavanje ovih šuma.

Radi upoređenja želimo da iznesemo podatak o otvorenosti šuma krajem 1984. godine za privredne šume u SR Sloveniji (91% svih šuma)*.

OTVORENOST ŠUMSKIH KOMPLEKSA U SR SLOVENIJI

Šume po vlasništvu	Površina šuma ha	Dužina puteva u km	Gustoća m/ha
Društvene šume uvećim šumskim kompleksima	242.378	4.608	19,0
Društvene šume, mešane sa privatnim šumama	80.549	1.005	12,5
Društvene šume ukupno	322.927	5.613	17,4
Mešane šume (društ. i privatne)	708.881	8.847	12,5
Privatne šume	628.332	7.842	12,5
Sve privredne šume	951.259	13.455	14,1

Iz datog pregleda vidi se da su prosečno društvene šume za 40% bolje otvorene nego privatne, a u šumskim kompleksima čak i 52%.

U poređenju sa otvorenošću šumskih kompleksa u nas može se konstatovati da je u SR Sloveniji daleko veća gustina šumskih komunikacija, a da se razlikuje otvorenost šumskih kompleksa društvenih i privatnih šuma oko 50%, jer su i u SR Sloveniji društveni šumski kompleksi više otvoreni od privatnih.

Prema tome, rešavanju problema otvaranja privatnih šumskih kompleksa mora se pristupiti što pre, naravno, na drugačiji način i drugačijom metodom od metode kojom su rađene studije otvaranja šuma za koje su izrađene šumsko-privredne osnove, jer su šumski kompleksi u svojinu u većini slučajeva sastavljeni od sitnijih i razbacanih parcela.

* Ove podatke izneo je kao prilog diskusiji na sastanku Sekcije za iskorišćavanje šuma na Goču 2. i 3. oktobra 1985 god. po problemu: „Optimalna gustina šumskih komunikacija”, mr Andrej Dobre.

ZAKLJUČAK

Na osnovu svega izloženog može se zaključiti da izgradnji puteva koji otvaraju privatne šume nije poklanjano dovoljno pažnje, jer je u obe tretirane skupštine opštine konstatovano da su slabije otvorene privatne, od društvenih šuma. Ovo je izraženije posebno u Ivanjici, gde je veoma intenzivna eksploatacija društvenih šuma.

Predložena metodologija omogućava da se sa dovoljnom tačnošću ustanovi kolika je otvorenost privatnih šuma. Upoređenjem podataka može se zaključiti da je na nivou otvorenost kakva je bila u društvenim šumama šezdesetih godina. Ovolika gustina šumskih komunikacija ne omogućava ekonomičnu proizvodnju i intenzivniju upotrebu mehanizacije u privlačenju posećene drvene mase.

Imajući u vidu da je sečivi godišnji etat iz privatnih šuma SR Srbije oko 2,6 mil. m³, odnosno skoro isti koliko je i iz društvenih šuma, neophodno je da se odmah pristupi planskom i sistematskom rešavanju problema otvaranja ovakvih šuma.

ACCESSIBILITY OF PRIVATE FORESTS IN THE COMMUNITIES OF IVANJICA AND BELA PALANKA

Summary

In the past period the problem of private forests was not taken in consideration, until the society had not perceived that the private forests represent a very important natural resource, nearly of the same capacity as state forests.

On the basis of the author's investigation, by using an original methodology of investigation, it was found that the accessibility of private forests is much behind the state forests. In the Community of Ivanjica it reaches only 2,91 m/ha and on the territory of Bela Palanka 3,59 m/ha of forest area. The development plans for the future period have not envisaged and intensive forest road building through these forest complexes, what will have a negative impact on the economy of utilization of these forests.

In the conclusion of the article the author suggests a special approach to this problem, making demand upon a more intensive building of forest roads, which will contribute not only to a better accessibility of the forest complexes, but also of the villages, which will become joined to public communications.

M. J.

PROIZVODNJA HRASTA U KONTEJNERIMA I OZILJAVANJEM

